

RIEN FRAANJE • waarnemend directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en auteur van het rapport 'Lang leve het verschil, weg met de fragmentatie' dat het instituut vandaag presenteert nd.nl/opinie BEELD AP / CAL SPORT MEDIA

LANG LEVE HET VERSCHIL TUSSEN MENSEN

... Het risico van een debat over ongelijkheid in de samenleving is dat verschillen per definitie ongewenst worden geacht. Maar verschillen zijn juist goed en nodig.

Het thema ongelijkheid is weer onderwerp van fel maatschappelijk en politiek debat. De omvangrijke studie van de Franse econoom Thomas Piketty over inkomensongelijkheid in westerse landen heeft daar ongetwijfeld in belang-

We hebben van het onderwijs een ratrace naar de top gemaakt.

rijke mate aan bijgedragen. Maar ook al voor het verschijnen van deze omvangrijke studie was een groeiend bewustzijn zichtbaar dat het goed is over de aard en gevolgen van grote maatschappelijke ongelijkheid na te denken. Zo brachten de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) afgelopen jaren samen en los van elkaar een drietal studies uit die de ongelijkheid in Nederland onderzoeken.

Het risico van een debat over ongelijkheid is dat verschillen als een per definitie verkeerd en ongewenst verschijnsel worden geduid. Maar niet alle verschillen zijn verkeerd. Integendeel. Vanuit haar mensbeeld draagt de christendemocratie uit dat ieder mens uniek en van waarde is. En de uniciteit van mensen zit in wat hen van elkaar doet verschillen. Ieder mens telt en dus mogen onze verschillen er zijn en worden gezien. Diversiteit maakt een samenleving veerkrachtig, creatief en sterk.

diversiteit als kracht

Een voetbalteam heeft spelers nodig die goed kunnen verdedigen, voorzetten kunnen geven en scoren. In die diversiteit zit de kracht van een team. Ook een samenleving heeft verschillende mensen nodig die kunnen ondernemen,

De kracht van een team zit in de diversiteit van de spelers. Op de foto: een beeld uit de wedstrijd tussen Nederland en Canada, eerder deze week in Montreal.

zorgen, onderwijzen, besturen, richting geven, volgen, ontdekken, ontwikkelen, uitvoeren, dwarsliggen, inspireren, luisteren, spreken, meevoelen en doorpakken.

De christendemocratie streeft dan ook

niet naar meer gelijkheid; gelijkwaardigheid past de christendemocratie veel beter. In de verwijzing naar de menselijke waardigheid die in deze term ligt besloten, vinden we impliciet de erkenning van de schoonheid van het verschil.

Maar in het Nederland van vandaag worden verschillen niet meer op waarde geschat. In onze doorgeslagen meritocratie wordt slechts één type mens gewaardeerd: hij en zij die hoger onderwijs hebben gevolgd. Het is zelfs een

officiële beleidsdoelstelling: zo veel mogelijk mensen naar het hbo of de universiteit, want dat brengt ons streven een kenniseconomie te worden dichterbij. En zo hebben we van het onderwijs een ratrace naar de top ge-

maakt, waarbij we meer verliezers dan winnaars creëren.

Volgens de Vlaamse psycholoog Paul Verhaeghe maakt deze ratrace mensen ziek. In zijn boek *Identiteit* (2012) bekritiseert hij meritocratieën die het misverstand cultiveren dat mensen alleen op basis van eigen inspanning winnaars zijn geworden en door eigen falen tot de verliezers behoren: 'De boodschap die de verliezers te horen krijgen, staat haaks op wat zijzelf ervaren. Van buitenaf horen ze dat hun mislukking hun verantwoordelijkheid is; van binnenuit voelen ze zich onmachtig om er iets aan te veranderen. Deze combinatie loopt uit op een voortdurende vernedering.'

De goede verschillen tussen mensen zoals in vaardigheden, kennis, ambities en passies, verdienen herwaardering. Dat betekent in de eerste plaats dat het leren van een vak of ambacht op een vmo of mbo brede maatschappelijke waardering toekomt. Daarnaast moeten we af van het verstikkende streven naar een kenniseconomie.

kwelijk neveneffect

Een kwelijk neveneffect van onze eenzijdige gerichtheid op werken met het hoofd, is dat een ieder die beter uit de voeten kan met zijn handen of hart, al dan niet expliciet als minderwaardig wordt beschouwd. Maar we moeten geen mensen geforceerd de afvalrace om het hoogste opleidingsniveau induwen in een poging hen bij een competitie te betrekken waar ze nooit de winnaar van kunnen worden. De vraag moet niet zijn hoe we zo veel mogelijk kennis genereren, maar hoe we zo veel mogelijk mensen de kans geven hun talenten te ontdekken en benutten. Kortom, we moeten naar een samenleving die verschillen in vaardigheden, ambitie en kennis weet te waarderen in plaats van die veroordeelt. Het is de uitdaging weer een publieke ruimte te creëren waar mensen elkaar met al hun verschillen kunnen ontmoeten en kennis kunnen nemen van hun anders-zijn. Niet één type mens moet de maat van alle dingen zijn, maar juist de mens in al zijn verschillende gedaanten. <